

EY İSRÂİL OĞULLARI!*

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri ve Ak-Televizyon izleyicileri!..

Hacca giden kardeşlerimiz, Allah kabul eylesin ibadetlerini; hacc-ı ekber oldu, cuma gününe rastladı Arafe günü, güzel oldu. Allah-u Teâlâ Hazretleri haclarını mebrur, sa'ylerini meşkûr, günahlarını mağfur eylesin hacı kardeşlerimizin...

Dönmeye başladılar. Fakat, geceleyin Müzdelife'de soğuk olduğu için, korunmak zordu. Orada geceleme mecburiyeti olduğundan, bir çok kimse üşüdüler. Ondan sonraki günlerde de, soğuk su ve soğutucu cihazların tesiriyle, bazen insanın rahatsızlığı artabiliyor. Ben kardeşiniz de bu arada üşüyenler arasında olduğumdan, geçen hafta konuşmayı yapamadım. Özür dilerim. Elimde olmayan bir sebeple, mâzeretle böyle oldu. Şimdi de sesimde belki hafif bir kısıklık var ama, yine yola çıkacağız. Bir hafta daha gecikmesin Kur'an-ı Kerim sohbetimiz diye, konuşmaya giriştim. Kusurumuz olursa, artık affedersiniz.

Hepinize sıhhatler, afiyetler dilerim... Allah nice bayramlara erdirsin... Hac yapanların hacları makbul olsun... Yapmayanlara, Allah yakın zamanda, önümüzdeki sene beraberce haclar yapmayı nasib eylesin...

---

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

Kur'an-ı Kerim'imizden, Bakara Sûre-i Şerîfesi'nin 39 ayeti üzerinde sohbetler yapmıştık. Şimdi bugün 40, 41, 42 ve 43. ayet-i kerimeler üzerinde sohbetimi yapacağım. Bu ayet-i kerimelerde konu değişti. Hazret-i Adem AS'ın cennetteki yaratılışı ve meleklerin kendisine secde etmesi konusu değişti. Benî İsrâil ile ilgili ayet-i kerimeler başlıyor bu sohbetimde... Önce mübarek metnini Kur'an-ı Kerim'in okuyalım beraberce, *bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm*:

يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ اذْكُرُوا نِعْمَتِيَ الَّتِي أَنْعَمْتُ
عَلَيْكُمْ وَأَوْفُوا بِعَهْدِي
أَوْفِ بِعَهْدِكُمْ وَإِيَّايَ فَارْهَبُونِ

(البقرة: ٤٠)

(*Yâ benî isrâîle'zürû ni'metiye'lletî en'amtü aleyküm ve evfû bi-ahdî ûfî bi-ahdiküm ve iyyâye fe'rhebûn.*) (Bakara, 2/40)

وَأْمِنُوا بِمَا أَنْزَلْتُ مُصَدِّقًا لِمَا مَعَكُمْ وَلَا
تَكُونُوا أَوَّلَ كَافِرٍ بِهِ وَلَا تَشْتَرُوا
بِآيَاتِي ثَمَنًا قَلِيلًا وَإِيَّايَ فَاتَّقُونِ

(البقرة: ٤١)

(*Ve âminû bimâ enzeltü müsaddikan limâ meaküm ve lâ tekûnû evvele kâfirin bih, ve lâ teşterû bi-âyâtî semenen kalîlen ve iyyâye fe'ttekûn.*) (Bakara, 2/41)

وَلَا تَلْبِسُوا الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَتَكْتُمُوا الْحَقَّ
وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ

(البقرة: ٤٣)

(*Ve lâ telbisü'l-hakka bi'l-bâtılı ve tektümü'l-hakka ve entüm ta'lemûn.*) (Bakara, 2/42)

وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَارْكَعُوا
مَعَ الرَّاٰكِعِينَ

(البقرة: ٤٣)

(*Ve ekîmu's-salâte ve âtü'z-zekâte ve'rkeû mea'r-râkiîn.*) (Bakara, 2/43) *Sadaka'llâhü'l-azîm.*

Bu ayet-i kerimeler üzerine konuşmak istiyorum. Sohbetimin konusu, bu ayet-i kerimeler olacak inşâallah...

a. Benî İsrâil

(*Yâ benî isrâîl*) “Ey İsrâil’in oğulları!” *İsrâil*, Ya’kub AS’ın lakabıdır. İnsanların isimleri oluyor, lakapları oluyor, unvanları oluyor, nisbeleri oluyor... Nereli oldukları bazen yazılı oluyor. Meselâ, Konevî deniliyor, Arabî deniliyor, Kureşî deniliyor... İsrâil de, Allah’ın mübarek peygamberlerinden Ya’kub AS’ın sıfatı.

Benî kelimesi de, aslında sonunda *nun* vardır, *benîn*; *ibn* kelimesinin çoğuludur. *İbn*, oğul demek; *benîn*, oğullar demek. *Benîn* olur, *benûn* olur cümledeki yerine göre; yâni merfu hâli, mansub, mecrur haline göre... Burada, (*Yâ benî isrâîl*) derken, *yâ* ile başlıyor ayet-i kerime, *yâ*'dan sonra bir kelime takımı gelirse, o zaman ilk kelimenin yeri mansub olur. Meselâ "*Rasûlü'llâh*" diyoruz da, hitap ederken "*Yâ Rasûla'llâh*" diyoruz. *Yâ* gelince, *rasûl* kelimesinin sonu üstün oluyor. *Rasûlü'llâh* bir tamlama; *yâ* gelince *Rasûla'llâh* oluyor.

(*Yâ benî isrâîl*)'de de *benû* denmiyor, *benî* deniliyor. Bu sebepten, "Ey İsrâîl'in oğulları..." Tabii *benîn* kelimesinin *nun*'u da *muzaf* olunca, tamlamada birinci kelime olunca düşüyor; onun için *benî* kalıyor. (*Yâ benî*) "Ey oğullar!" demek. Tek kelime olsaydı (*benîn*) diyecektik, "oğullar" demek olurdu.

Arapça'nın kurallarını da böyle hafif hafif, okuyucularımızın kulaklarında kalsın diye hatırlatalım. (*Rasûlü'llâh*) derken, *yâ* gelince, (*Rasûla'llâh*) deniliyor. (*Benû isrâîl*) derken, *yâ* gelince, (*Yâ benî isrâîl*) oluyor; u, i'ye dönüyor. Evet, böyle.

Allah-u Teâlâ Hazretleri, bu ayet-i kerimelerde İsrâîl'in, yâni Ya'kub AS'ın evlâtları olan yahudilere hitap ediyor. Onlar tabii, Ya'kub AS'a çok izzet, itibar ederler; peygamberleri olduğu için severler. Biz de severiz. Çünkü, hak peygamberdir. Biz de Ya'kub AS'ı seviyoruz. İslâm o kadar güzel bir din ki; dinlerin sevdiği

müşterek kişileri, sevgi şeyinde insanları toplayacak bir hâli var İslâm'ın...

Onlar Ya'kub AS'ı seviyor, “*Yakob*” diyorlar. Biz “Ya'kûb” diyoruz, *ayn*'la yazıyoruz Arapça'da. Biz de seviyoruz, onlar da seviyor. “*Edım*” diyorlar, biz “Adem” diyoruz, Adem AS Atamız diye seviyoruz. Biz Havva' diyoruz, noktasız *ha* ile, sonunda *hemze*, Havva'; onlar “*îv*” diyor, “*Eve*” yazıyor, veyahut “*Eva*” yazıyor muhtelif Avrupa dillerinde. Evet seviyoruz, anamız, Adem Atamızın zevcesi diye. “*Abraham*” diyorlar, biz “İbrâhim” diyoruz, seviyoruz. Öyle... Yâni, müşterek sevdiğimiz kimseler, bizleri birbirimize yaklaştıracak şeyler.

Allah-u Teâlâ Hazretleri de burada, Peygamber Efendimiz'in zamanındaki yahudilere, “Ey Yahûdîler!” demiyor; “Ey İsrâil'in, ey Ya'kub AS'ın, ey o sâlih, itaatli, Allah'ın sevgili, mübarek iyi kulunun takipçileri; ona bağlı olanlar, onun zümresinden olanlar, onu sevenler!” diyor. Tabii böyle demesinden murad nedir? Yâni meselâ deriz ki:

“—Ey kerimin oğlu, cömerdin oğlu! Şöyle şöyle yap... Yâni, sen de baban gibi cömertlik yap!”

“—Ey kahraman falancanın oğlu, sen de kahraman oğlusun, sen de öyle yap!”

“—Ey falanca alimin, falanca mübarek zâtın oğlu, şöyle yap!”

Yâni, babasını zikretmekten murad, “Sen de onun gibi ol! Bak, ona lâyük evlâtlık yap, onun yolundan yürü!” demek oluyor. “Ey İsrâil'in, ey Ya'kub AS'ın çocukları!” da bunun gibi.

Peygamber Efendimiz'in bir hadis-i şerifini hemen nakledeyim. İbn-i Abbas RA'dan rivayet edilmiş ki, metnini de okuyorum:

حَضَرَتْ عِصَابَةٌ مِنَ الْيَهُودِ نَبِيَّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ لَهُمْ هَلْ تَعْلَمُونَ
أَنَّ إِسْرَائِيلَ يَعْقُوبُ قَالُوا اللَّهُمَّ نَعَمْ
فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اللَّهُمَّ اشْهَدُ

(ط. عن ابن عباس)

(*Hadarat isâbetün mine'l-yehûdi nebiyya'llâh SAS*) Yahudilerden bir topluluk, bir zümre, bir takım insanlar Peygamber Efendimiz'in yanına geldiler. (*Fekâle lehüm*) Peygamber SAS onlara sordu:

(*Hel ta'lemûne enne isrâîle ya'kûb*) “Siz biliyor musunuz ki, tasdik ediyor musunuz, mutabık mısınız ki İsrâîl, Ya'kub AS'dır, Ya'kub'dur?..”

(*Kâlû: Allâhümme neam*) Araplar böyle “*Allâhümme âmin*” der, “*Allâhümme neam*” der. Yâni, (*Allâhümme*) sözü kuvvetlendiren bir kelime olarak önde zikrediliyor. “Ey Allah'ım!” demek. Yâni, biz kuvvetlendirmeyi yeminle yaparız, “*Vallâhi*” diye yaparız. Onlar yeminle de yaparlar, böyle de söylerler. “Ey Allah'ım, evet, *vallâhi* doğru, tamam.” mânâsına (*Allâhümme neam*) dediler Peygamber SAS Efendimiz'e.

(Fekàle'n-nebiyyü SAS) Efendimiz de zarafet abidesi, zariflerin zarifi, o da onların aynı üslûbuyla buyurdu ki: (Allâhümme'shed) "Yâ Rabbi sen de şâhid ol!" dedi. Yâni "Bak, ben bunlara sordum; onlar da, 'Evet, odur.' dediler. Binâen aleyh, İsrâil'in Ya'kub AS olduğunu biliyorlar. Şahid ol yâ Rabbi, tebligâtını yaptım!" mânâsına.

Ya'kub AS olduğu böylece hadis-i şerifle de sabit. O devrin yahudi zümresi de, gelmiş Peygamber Efendimiz'in karşısına, evet demişler; onunla da sabit. Yâni bir mutabakat var, İsrâil, Ya'kub AS demek. Benî İsrâil de, Ya'kub AS'ın oğulları...

b. İsrâil Oğulları'na Verilen Nimetler

Böyle hitab ettikten sonra, tabii arkasından ne diyor Rabbü'l-âlemîn bu ayet-i kerimesinde:

يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ اذْكُرُوا نِعْمَتِيَ الَّتِي أَنْعَمْتُ
عَلَيْكُمْ وَأَوْفُوا بِعَهْدِي
أَوْفِ بِعَهْدِكُمْ وَإِيَّايَ فَارْهَبُونِ

(البقرة: ٤٠)

(Üzkürû ni'metiye'lletî en'amtü aleyküm)
Böyle başlasaydı üzükürû diyecektik ama, (Yâ benî isrâil) başında olduğu için, (Yâ benî isrâile'zkürû...) diye geçiyor. Çünkü, İsrâil gayr-i munsarif kelime olduğundan, sonu esre almıyor, üstün alıyor. (Yâ benî isrâile'zkürû...)

Lâm'ın üstünü *zel*'e vuruluyor. “Ey İsrâil’in evlâtları! (*Üzkürû*) Hatırlayın, yâd edin, aklınıza getirin, hafızanızı toparlayın, hatırlayın!..”

Neyi?.. (*Ni’metiye’lletî en’amtü aleyküm*) “Sizlere ihsan ettiğim nimetimi hatırlayın! (*Ve evfû bi-ahdî*) Benim sizinle yaptığım sözleşmeye, ahde vefâ gösterin! Mutâbık kaldığımız hususta, antlaştığımız hususta sözünüze, verdiğiniz söze vefâ gösterin! (*Ûfî bi-ahdiküm*) O zaman ben de size karşı verdiğim söze riayet edeyim, size vaad ettiğim nimetleri ihsân edeyim!”

(*Ve iyyâye ferhebûn*) “Benden korkun, mutlaka korkun benden!..” Yâni *ıyyâye* diye, benden sözünü *ıyyâ* ile kuvvetlendirerek öyle alması, “Muhakkak ve muhakkak benden korkun!” mânâsına geliyor. (Bakara, 2/40)

(*Iyyâke na’büdü*) Ne demekti? “Ancak ve ancak sana ibadet ederiz.” demekti. Fatıha’da konuşmuştuk bunu. (*Fe’rhebûn*) “Benden korkun!” demek ama, *ıyyâye*’yi başa getirince, (*Ve iyyâye fe’rhebûn*) “Sadece ve sadece, muhakkak ve mutlak benden korkun!” demek. Yâni, “Başkasından korkmayın, benden korkun! Korkmakta gevşeklik yapmayın, korkulacak bir durum var, gerçekten korkun!” mânâsına geliyor.

Evet, şimdi, (*Üzkürû ni’metiye’lletî en’amtü aleyküm*) “Ey Benî İsrâil, benim size ihsân ettiğim nimeti hatırlayın bakalım!”

Neydi o nimeti?.. Tabii bu nimetlerini Kur'an-ı Kerim'in mâziyi anlatan ayetlerinde zikretmiş. Tabii, zikredilen nimetleri de var, zikredilmemiş ama verilmiş pek çok nimetleri de var. Meselâ neydi?.. Mûsâ AS'a dedi ki:

“—Kayaya vur!”

Susuz kaldıkları zaman asasıyla kayaya vurdu, on iki tane pınar peydâ oldu, çıktı. On iki tane kabile, o pınarlardan suları içtiler. Al, işte bir nimet... Yâni susuz kalmışken, çöldeyken susuzluğu giderecek pınarların peydâ olması, Mûsâ AS'a Allah'ın verdiği bir mucize... Bu bir nimet tabii.

Sonra, *men* ve *selvâ* indirmesi. Firavun'un ordusundan kaçınca, tabii Sinâ çöllerine düştüler. Bakkal yok, kasap yok, çarşı yok, pazar yok... Çöl, kızgın kum ve kızgın güneş... Başkaları oralardan geçemiyor, helâk oluyorlar. Yol uzun, o zamanın vasıtalarıyla geçmek kolay değil. Hatta istilâ orduları bile, oraları geçip Mısır'a tecavüz edememişler tarih boyunca... Oralara geçtiler.

Nasıl geçtiler?.. Allah-u Teâlâ Hazretleri üzerlerine bulut gönderdi, gölgede geçtiler, güneşten yakmadı. Sonra tabii, gıdaları yok. Koca bir kavim hicret ediyor Mısır'dan, Firavun'dan kaçıyor. Ne oldu?.. Allah-u Teâlâ Hazretleri bıldırcın gönderdi, sapır sapır bıldırcınlar döküldü. Bizim Karadeniz taraflarına gelip de, sahillerde köylülerin avladıkları gibi. Bıldırcın yediler. Kudret helvası ihsan etti. Çölde kudret helvası topladılar.

Mantar gibi bir şeymiş. Ben yemedim ama, çok da merak ediyorum. Böylece gıdalarını sağladı.

Sonra, Firavun kovalıyordu kendilerini, yakalaysaydı öldürecekti. Ama denizden bunlar geçtiler. Mûsâ AS'a, "Deniz e asânı vur!" diye emretti Allah-u Teâlâ Hazretleri. 12 tane yol açıldı büyük cadde hâlinde, o yollardan geçtiler. Bunlar mucize, Allah'ın ihsânı, ikrâmı...

Mûsâ AS'a iman eden mü'minler geçtiler. Firavun ve ordusu dalınca aynı yollara, sular kapandı, helâk oldular. Firavun boğuldu. Hem Firavun boğuldu, düşmanın öldürülmesi, helâk olması bir nimet; hem de kendilerinin geçip kurtulması bir nimet... Çöllerden geçmesi bir nimet. Böyle Cenâb-ı Hakk'ın etli, bıldırcınlı yemekler ihsan etmesi nimet... Susadıkları zaman sularının kayalardan fışkırması, nimet... İşte bunlardır demiş bazı alimler.

Bazıları da, bazı başka ayet-i kerimelerdeki ifadelerden yola çıkarak, şöyle diyorlar:

نِعْمَتُهُ أَنْ جَعَلَ مِنْهُمْ الْأَنْبِيَاءَ وَالرُّسُلَ
وَأَنْزَلَ عَلَيْهِمُ الْكُتُبَ

(Ni'metühû en ceale minhüm el-enbiyâe ve'r-rusül, ve enzele aleyhimü'l-kütüb) Hakikaten tabii ayet-i kerimelerde bunlar da zikrediliyor. "Bu kavmin içinden Allah nice peygamberler çıkardı, bu bir nimet... Onlara kitaplar indirdi, bu da bir nimet..." Bunlardır demişler.

Tabii, nimetlerin ilâhî olanları, sevap kazanmaya, cehennem azabından kurtulmaya vesile olanları bunlar.

Nitekim, başka bir ayet-i kerimede bildiriliyor ki, Mûsâ AS şöyle buyurmuş:

يَا قَوْمِ اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ جَعَلَ فِيكُمْ
أَنْبِيَاءَ وَجَعَلَكُمْ مُلُوكًا
وَأَتَاكُمْ مَا لَمْ يُؤْتِ أَحَدًا مِنَ الْعَالَمِينَ

(المائدة: ٢٠)

(*Yâ kavmi'zkürû ni'meta'llâhi aleyküm*) “Ey kavmim! Sizin üzerinize Allah’ın gönderdiği nimetleri aklınıza getirin, yâd edin, hatırlayın. (*İz ceale fîküm enbiyâ'*) Nitekim içinizden peygamberler nasib etti, çıkarttı sizden; ne büyük şeref! (*Ve cealeküm mülûkâ*) Ve siz esirken düşmanları yendiniz, içinizden hükümdarlar çıkarttı.” Dâvûd AS, Süleyman AS hükümdar oldular, nerelere hakim oldular. (*Ve âtâküm mâ lem yû'ti ehaden mine'l-âlemîn.*) “Size, başka insanlara nasib olmayan nice güzel nimetler nasib etti Allah.” (Mâide, 5/20) Mü'min oldukları zaman, imanlı oldukları zamanda...

Yâni demek ki, “Bu nimetler nelerdir?” diye düşündüğümüz zaman bu ayetleri hatırlarsak; gönderilen peygamberler, indirilen kitaplar büyük nimetler, büyük şerefler, büyük ikramlar... Ondan sonra da düşmandan kurtulmak, çeşit çeşit rızıklarla merzuk olmak... Bunların hepsi birer nimet.

c. Ahdinize Vefâ Gösterin!

“Bu nimetleri hatırlayın!” Neden?.. “Bak ben, siz doğru yoldayken size ne nimetler ikram etmiştim, onları hatırlayın! (Ve evfû bi-ahdî) Benim ahdime vefâ gösterin; (ûfî bi-ahdiküm) ben de size verdiğim vaadlerimi size ihsan edeyim!”

Ne ahid olduğuna dair yine ayet-i kerimeler var. Allah-u Teâlâ Hazretleri buyuruyor ki:

وَلَقَدْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَائِيلَ

وَبَعَثْنَا مِنْهُمُ اثْنَيْ عَشَرَ نَقِيبًا

وَقَالَ اللَّهُ إِنِّي مَعَكُمْ لَئِنْ أَقَمْتُمُ الصَّلَاةَ

وَاتَيْتُمُ الزَّكَاةَ وَآمَنْتُمْ بِرُسُلِي

وَعَزَّرْتُمُوهُمْ وَأَقْرَضْتُمُ اللَّهَ قَرْضًا

حَسَنًا لَأُكَفِّرَنَّ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَلَأُدْخِلَنَّكُمْ

جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ

(المائدة: ١٢)

(Ve lekad ehaza'llàhu mîsâka benî isrâîl)
“İsrâילוğulları’ndan Allah onların misaklarını almıştı. Yâni antlaşma, söz ve vaadlerini almıştı. ‘Şöyle yapacağız yâ Rabbi, tamam yâ Rabbi, şunları şunları kabul ediyoruz, şöyle olacağız, böyle olacağız...’ diye ahd ü mîsak,

sözleşme almıştı. (*Ve beasnâ minhümü'sney aşere nakîbâ*) Onlardan on iki nakîb bahşetmişti onlara ve buyurmuştu ki:

(*Ve kâle'llâhu innî meaküm*) “Ey mü'minler ben sizin yanınızdayım; (*lein ekamtümü's-salâte ve âteytümü'z-zekâte*) eğer namazları kılarsanız, namazı kılar, zekâtı verirsiniz; (*ve âmentüm bi-rusulî*) gönderdiğim, vazifelendirdiğim peygamberlere iman eder, (*ve azzertümûhüm*) ve hürmet, yardım ederseniz; (*ve akradtümü'llâhu kardan hasenen*) mâlî vazifelerinizi yaparak Cenâb-ı Hak'ın yolunda paralarınızı sarf edip, ilâhî karz-ı hasen olarak paraları sarf ederseniz; (*leükeffiranne anküm seyyiâtiküm*) ben de sizin günahlarınızı silerim, bağışlarım, örterim; (*ve leüdhilenneküm cennâtin tecrî min tahtihe'l-Enhâr*) aşağılarından şıkır şıkır ırmakların aktığı cennet bağlarına sizleri dahil ederim, kabul ederim, sokarım, oraya girmenizi nasib ederim.” (Mâide, 5/12) diye, Allah-u Teâlâ Hazretleri tarih içinde o kavimlere mü'min olmalarını, mü'min oldukları zaman eğer vazifeleri yaparlarsa, o mükâfatları alacaklarını söylemiş.

Onlar da, “Tamam yâ Rabbi, olur yâ Rabbi!” diye aşk ile, şevk ile o yola girmişler o peygamberlerin zamanında. Burada diyor ki, bu ayet-i kerimede:

“—Ey İsrâil oğulları! Sizin üzerinize indirdiğim nimeti hatırlayın ve sizinle yaptığımız antlaşmalara riayet edin, bana verdiğiniz

sözlerinizi tutun; ben size sözümü yerine getireyim! Yâni, ‘Ben de sizi cennete sokacağım öyle yaparsanız.’ buyurmuştum; o zaman sizi cennete sokarım.” diyor.

Bazı alimler demişler ki:

هُوَ الَّذِي أَخَذَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ فِي التَّوْرَةِ أَنَّهُ

سَيَبْعَثُ مِنْ بَنِي إِسْمَاعِيلَ نَبِيًّا

عَظِيمًا يُطِيعُهُ جَمِيعُ الشُّعُوبِ وَالْمُرَادُ بِهِ

مُحَمَّدٌ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَمَنْ اتَّبَعَهُ غُفِرَ

اللَّهُ لَهُ ذَنْبُهُ وَأَدْخَلَهُ الْجَنَّةَ وَجَعَلَ لَهُ أَجْرَيْنِ

(Hüve’llezî ehaza’llàhu aleyhim fi’t-tevrâti ennehu seyeb’asü min benî ismâile nebiyyen azîmen yutîuhû cemîu’ş-şuûb) “Tevrat’ta Allah-u Teâlâ Hazretleri bildirdiğine göre, söz almış ki, ‘İsmâil AS’ın zürriyetinden, neslinden büyük bir peygamber gelecek. Ulu, muazzam bir peygamber gelecek. O geldiği zaman, ba’s olunduğu zaman, bütün milletler ona itaat edecekler, ona inanacaklar. Siz de ona inanın!’ diye onlardan söz almıştı. Sözden murad budur, anlaşma budur. (Ve’l-murâdü bihî muhammed SAS) İşte bu gelecek peygamber de Muhammed AS’dır.”

(Femeni’ttebeahû) “Kim o Muhammed’e tâbi olursa, (gafara’llàhu lehû zenbehû) Allah onun günahını affeder. (Ve edhalehü’l-

cennete ve ceale lehû ecreyn) Cennete sokar, iki misli ecir verir.” Bir eski mü’minliğinden sevapları devam eder; bir de yeni hak dini kabul ettiğinden dolayı mükâfatı kat kat olur.

Murad, Peygamber Efendimiz’e tâbi olmalarıdır. Çünkü onların kitaplarında “Ahir zaman peygamberi gelecek!” diye bir sürü müjdeler, bir sürü haberler vardı. Onlar da öyle bir peygamberin gelişini zaten bekleyip duruyorlardı. Hatta Anadolu’da Selmânü’l-Fârisî’ye de yanında çalıştığı, hizmet ettiği rahib ölürken:

“—Artık ahir zaman peygamberinin gelmesi yakın, Arabistan tarafına git!” diye tavsiye etmişti.

Bunları hep tarih kitapları yazıyor, biliyoruz.

“İşte bu ahidlere siz uyarsanız, ben de size vaad ettiğim nimetlerimi, ahirette cennetimi ihsan ederim!” diye Allah-u Teâlâ Hazretleri bu 40. ayet-i kerimede onlara hatırlatma yapıyor:

“—Ey Yahudi kavmi! Bir zamanlar size peygamberler gelmişti. Onlarla sözler duymuştunuz, hakikatler öğrenmiştiniz. Onlara da sözler vermiştiniz. Hadi bakalım, şimdi onun zamanı geldi; o ahdinize uyun, o sözünüzü yerine getirin!.. Hadi bakalım, ahir zaman peygamberine uyun! Ancak ve ancak benden korkun!..”

Tabii insanlar buldukları durumu değiştirmek istemezler. Fizikteki gibi, insanların ictimâî hayatlarında da atâlet prensibi var. Kavimlerin,

toplumların buldukları hâli değiştirmesi zor oluyor. Yanlış da olsa, yalan da olsa eskiyi devam ettirmek kolaylarına gidiyor. Yeni güzel de olsa, tatlı da olsa, onu kabulde zorlanıyorlar. Ama yapmaları lâzım!

d. Yalnız Allah'tan korkun!

Yapmamalarının sebepleri bir takım korkular olabilir. Bu korkular başlarındaki yöneticiler olabilir. O yöneticiler, düzenleri bozulmasını diye, yeni gelen hakikatlerin karşısına çıkarlardı. Firavun gibi, Kureyş'in azılı reisleri ve müşrikleri gibi yeniliklere karşı çıkarlar, zorluk gösterirler. İşkence yapmışlar bir sürü sahabeye *—rıdvânu'llâhi aleyhim ecmaîn—* o zalimler. Böyle şeyler olabilir. Onlardan korkabilir insanlar. Yâni halk, gerçekleri kabulden onun için korkarlar.

Onun için Allah-u Teâlâ Hazretleri buyuruyor ki: *(Ve iyyâye fe'rhebûn)* “Ancak ve ancak benden korkun!” Yâni başkasından değil, benden korkun!

Rahibe-yerhebu, korkmak demek Arapça'da. *(Fe'rhebû)* cemi' sîgasıyla, “Siz ey çokluk insanlar, korkun!” demek. *(Fe'rhebûn)* *fe'rhebûnî*'nin kısaltılmışı, sonundaki *ye*'si düşmüş, *nun* esreli; “Benden korkun!” demek. Ama *(ve iyyâye fe'rhebûn)*, “Ancak ve ancak benden korkun!” mânâsına geliyor. Başındaki *(iyyâye)* *fe'rhebûnî*'nin mânâsını iyice kuvvetlendiriyor. “Başka şeylerden korkmayın, benden korkun!” demek oluyor.

Kimisi reislerinden korkar. Kimisi menfaati elden gidecek diye korkar. Kimisi geliri kaybolacak diye korkar. Kimisi meselâ; tam reis seçilecekmiş, Peygamber Efendimiz Medine'ye gelmiş, reislik elden gitmiş tabii. O da karşı çıkmış, münafıkça hareketler etmiş. Ancak Allah'tan korkacak. Küçük hesaplar yapmayacak insanlar, yalnız Allah'tan korkacak.

Rehibe-yerhebû'dan bildiğiniz bazı kelimeler de vardır. Meselâ bunun ism-i fâil sîgası *râhib*; yâni Allah'tan korkup da, Allah korkusuyla kendisini ibadete verip, تنها yerlerde, mağaralarda böyle ibadet eden insanlara eski devirlerde verilen isim, *râhib*. Bunların çoğulu, yâni rahibler nasıl denilir: *Ruhbân*.

Ruhbân sınıfı, yâni râhibler tabakası, zümresi demek oluyor. O da işte bu korkan insanlar, yani Allah'tan korkan, korktuğuyla güzel ameller eden kimseler mânâsına geliyor. Rahbâniyet de, işte böyle korku fikirleriyle ortaya koydukları bazı yollar:

“—Hiç evlenmeyelim, ev bark, çoluk çocuk sahibi olmayalım, manastırlara kapanalım, ibadet edelim!..”

Tabii, bu dinin tabiatında yok. İnsanlar, Allah'a daha güzel kulluk etmenin şekli bu sandıkları için, bu yola girmişler.

Halbuki Allah, tabii yaşama hayatını sürdürürken, hayatındaki olayları Allah'ın rızasına uygun bir şekilde yaparak yaşamayı seviyor. Yoksa öyle, hayat düzenini bozacak yanlış tercihler yapmayı sevmiyor.

Hayat düzenini nasıl bozuyor adam?..
“Evlenmeyeceğim!” diyor. Pekiyi oldu. Sen evlenme, o evlenmesin, öteki evlenmesin...
Bu adamlar evlenmeyecek, bu kadınlar da evlenilmediği için kendisiyle, onlar da kalacak.
O zaman insan nesli yok olur. Demek ki tabiata aykırı, yanlış bir tutum...

İslâm'da böyle bir şey yok... Peygamber Efendimiz evlenmiş, çoluk çocuğu da olmuş, vefatlar da olmuş... Yâni, bir beşerin çektiği sevinçleri, acıları çekmiş Peygamber Efendimiz.

İşte bu hayatın herkesin başına gelebilecek olaylarının karşısında, Allah'ın rızasına uygun davranabilmek güzel müslümanlık... Allah'ın rızasına uygun güzel kulluk bu... Biz bunu biliyoruz.

Tabii beşer olmasıyla, Peygamber Efendimiz de, bir beşer rasül olarak gönderilmiş. Öyle etrafında meleklerin dolaşması, olağanüstü birtakım şeylerle takviye edilmesi, iki tarafında bağlar, bahçeler olması gibi şeyler istemişler müşrikler. Etrafında gezen melekleri görmek istemişler... Öyle değil.

سُبْحَانَ رَبِّيَ هَلْ كُنْتُ إِلَّا بَشَرًا رَسُولًا

(الاسراء: ٩٣)

(*Sübhâne rabbî hel küntü illâ beşeren rasûlâ*)
“Ben bir beşer peygamberden başka bir şey değilim. Rabbimi tesbih ve tenzih ederim, sübhâna'llâh, ne acaib şeyler istiyorlar!” (İsrâ, 17/93) diye cevap vermiş Peygamber Efendimiz.

İşte eskiden beri, insanlar kendi aklına kaldı mı, aşırılığa gidiyor. Allah sevmediği halde, istemediği halde, kendi kendilerine tutturdukları yola ne deniliyor?.. Ruhbanlık... Yâni gayr-i tabî bir tercihle tabiata, insan tabiatına aykırı bir yaşam tarzı. Onu da biliyorsunuz, işte bu kelimededen çıkıyor.

Kelimenin kökeni korkmak demek... Yâni *fe'rhebûn*, (*fa'hşevnî*) “Benden korkun!” mânâsına geliyor.

“Benden korkunuz!”da, bir başka mânâ da nakletmiş alimler. Yâni, “Eğer siz bu nimetleri hatırlamaz, benim ahdime, bana verdiğiniz sözlere riayet etmezseniz; daha önceki milletlerde, tarihte bildiğiniz babalarınıza, analarınıza, ecdadınıza gelen belâlar, size de gelir, haa... Ondan korkun!” diye tehdit de var. Yâni hem teşvik var; hem de yapılmadığı zaman, başlarına felâket geleceğinin tehdidi de burada var.

e. Muhammed-i Mustafâ'ya İman Edin!

Ondan sonraki 41. ayet-i kerime, ahde riayetini nasıl olacağını daha güzel açıklıyor, açıyor yâni:

وَأْمِنُوا بِمَا أَنْزَلْتُ مُصَدِّقًا لِمَآ مَعَكُمْ وَلَا
تَكُونُوا أَوَّلَ كَافِرٍ بِهِ وَلَا تَشْتَرُوا
بِآيَاتِي ثَمَنًا قَلِيلًا وَإِيَّآى فَاتَّقُونِ

(Ve âminû bimâ enzeltü müsaddikan limâ meaküm ve lâ tekûnû evvele kâfirin bih, ve lâ teşterû bi-âyâtî semenen kalîlâ, ve iyyâye fe'ttekün.) (Bakara, 2/41)

(Ve âminû) “İman edin!” Nimetleri hatırlayın, ahdime riayet edin, ancak ve ancak benden korkun ve iman edin! Ey ehl-i kitab, ey Ya’kub AS’ın soyundan gelen kavim, iman edin!.. (Bimâ enzeltü müsaddikan limâ meaküm) “Sizin yanınızdakini tasdik edici olarak indirdiğime iman edin!”

Şimdi burada, “Sizin yanınızdakini tasdik edici olana iman edin!” derken, buradaki maksat nedir?.. Alimler demişler ki:

يَعْنِي بِهِ الْقُرْآنَ الَّذِي أُنْزِلَ عَلَى مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ النَّبِيِّ الْأُمِّيِّ الْعَرَبِيِّ
بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَسِرَاجًا مُنِيرًا مُشْتَمِلًا عَلَى
الْحَقِّ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى مُصَدِّقًا
لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ

(Ya’nî bihi’l-kur’âne’llezî ünzile alâ muhammedin SAS, en-nebiyyi’l-ümmiyyi’l-arabiyyi beşîran ve nezîren ve sirâcen münîran, müştemilen ale’l-hakkı mina’llâhi teâlâ, musaddikan limâ beyne yedeyhi mine’t-tevrâti ve’l-incîl.) diye açıklama yapmış İbn-i Kesir tefsirinde. Türkçe’sini söyleyelim:

“Yâni, ‘Benim ahir zaman peygamberim Muhammed-i Mustafâ üzerine indirdiğim Kur’an’a iman edin!’ Kur’an’dır bundan maksat.” diye söylemiş.

Bazıları da, “Bununla maksat Peygamberdir, yâni Muhammed-i Mustafâ’dır, ‘Benim Muhammedim’e iman edin!’ demektir.” demiş. İkisi de aynı kapıya çıkıyor zaten. Kur’an’a inanan, Peygambere inanmış olur. Peygamberimiz’e inanan, onun getirdiği Kur’an-ı Kerim’e inanmış olur. Yâni, mübhem olarak işaret edilmiş olan husus, (*Âminû bimâ enzeltü*) “İndirdiğime iman edin!”den murad, Kur’an olabilir. Zaten *enzele-inzâl* fiili, Kur’an’ın indirilmesi için kullanılıyor. Ama Peygamber Efendimiz de kastedilmiş olabilir. İkisi de aynı kapıya çıkar.

Rabbimiz özelliğini söylüyor bu indirilenin: (*Müsaddikan limâ meaküm*) “Sizin yanınızdakini tasdik edici...” Yâni, “Sizin yanınızda Tevrat var, İncil var. O Tevrat’la İncil’in ilâhî kitap olduğunu belirtiyor, doğru taraflarını tasdik ediyor. Sizin bozduğunuz, tahrif ettiğiniz kısımları beyan ediyor. İhtilâflı konularda, sizin tereddüt ettiğiniz konulara açıklık getiriyor. İslâm’ın en mühim özelliği... Aslında yahudilerin ve hristiyanların müslümanlara müteşekkir olması lâzım, Peygamber Efendimiz’e müteşekkir olması lâzım, Kur’an-ı Kerim’e müteşekkir olması lâzım; çünkü onları tasdik ediyor, tescil ediyor.

“Onlar da, bir zaman Allah tarafından gönderilmiş kitaptı.” diyor Kur’an-ı Kerim. Eğer öyle demeseydi, biz müslümanların hiç birisi, Tevrat’a ve İncil’e hiç ilâhî kitap gözüyle bakmazdık. Yâni, şöyle bir dönüp bakmazdık. Onların bir zamanlar ilâhî kitap olduğunun belgesini, Kur’an-ı Kerim ortaya koyuyor.

Peygamber Efendimiz beyan ediyor ama, açıklık getiriyor. Yâni, “O Tevrat ilâhî kitap idi. Ama bunu yazarken bazı yerleri sakladılar, bazı yerleri çıkardılar, bazı yerleri bozdular.” Onları beyan ediyor. Bütün alimler katılıyor buna.

İncil Allah’ın kelâmıydı ama, aslını muhafaza edemediler, sonradan yazdılar. Eklemeler, çıkarmalar oldu. Hatta hayret edilecek bir şey, meselâ Papalık makamı isterse bazı ayetleri inceleyip içinden çıkartabiliyor. Taa meselâ 15. ve 16. Asırlardaki İnciller ile şimdiki İncilleri karşılaştırırsanız, çıkartılmış ayetler olabiliyor. Böyle şey olur mu? Allah’ın kelâmını çıkartmak olabilir mi?.. Olamaz tabii, olmaması lâzım!..

Onların aslından, içindeki hakikatleri tesbit edilip, orada söylenen ilâhî hakikatleri tasdik edici bir kitap göndermiş olduğu için;

“—Ey Benî İsrâil, inanın! Bak Kur’an’ın muhteviyatı ile, sizin okuduğunuz o eski kitapların içindeki muhteviyat, Allah’a ibadet etmek, itaat etmek meselesi aynen var. Binâen aleyh, sizin inancınızı tasdik eden —tabii doğru tarafını diye tekrar hatırlatıyorum— yanlışlarını belirten, bu indirdiğime ey benî İsrâil, iman edin!” diye Cenâb-ı Hak emrediyor.

Sonra bir de ihtarda bulunuyor: (*Ve lâ tekûnû evvele kâfirin bihî*) “Sakın ola ilk kâfir olanlardan olmayın!..” Bu “İlk kâfir olan olmayın!” sözü, “Bazı insanlar inkâr edebilir, inkâr eden zümrelerin ilki olmayın!” mânâsına geliyor.” demişler.

Bazıları da, daha başka ince mânâlar beyan etmişler. İbn-i Abbas RA diyor ki, şöyle Arapça metnini de okuyayım:¹

وَلَا تَكُونُوا أَوَّلَ كَافِرٍ بِهِ وَعِنْدَكُمْ فِيهِ
مِنَ الْعِلْمِ مَا لَيْسَ عِنْدَ غَيْرِكُمْ

(*Ve lâ tekûnû evvele kâfirin bihî ve indeküm fîhi mine'l-ilmî mâ leyse inde gayriküm.*)
“Başkalarının bilmediği mâzideki birçok dînî, tarihî hakikatleri siz bilip dururken; sizin yanınızda, ahir zaman peygamberi gelecek diye bilgiler varken, bir takım müjdeler varken, siz onun ilk inkârcısı olmayın!” mânâsına gelir diyorlar.

Sonra burada (*evvele kâfirin*) “ilk kâfir olmak” yâni, “Sizin cinsinizden, ehli kitapların içinden ilk kâfir siz olmayın!” demek. Çünkü, daha evvel Kureyşliler de, Kureyş’in müşrikleri de kâfir olmuşlardı.

“—Siz ehli kitapsınız, kendisine peygamber gönderilmiş kavimsiniz, kendilerine kitap indirilmiş kavimsiniz. Bu cinsten olarak yâni

---

¹ İbn-i Ebî Hâtim, *Tefsir*, c.1, s.114, no:446.

Allah'ı bilen, peygamberi bilen, kitabı tanıyan bir millet olarak, birtakım kavimler olarak, bâri siz şu müşrikler gibi yapmayın! Ehli kitabın ilk kâfiri olmayın! Ehli kitabın önünde ilk küfür yolu açan, yanlış yola sapan insanlar durumuna düşmeyin!” mânâsına diye açıklama yapmış İbn-i Abbas RA, Allah razı olsun...

Buradaki, (*evvele kâfirin bihî*)'deki *hû* zamiri Kur'an-ı Kerim'e gider. Yâni, “Kur'an-ı Kerim'in ilk inkârcısı olmayın!” mânâsına gelebilir.

(*Ve lâ teşterû bi-âyâti semenen kalîlâ*)
“Benim ayetlerimi az bir bedel ile, ücret ile değiştirmeyin, satmayın!” buyruluyor. Yâni, Allah-u Teâlâ Hazretleri öyle buyuruyor,

Şimdi buradan murad nedir? Bir kere *âyât* kelimesi, *âyet* kelimesinin çoğulu. Ayet kelimesi okunduğu zaman, üzerinde durulursa sondaki *te* okunmaz, *âyeh* denilir; çünkü sonunda yuvarlak *te* vardır. Çoğulu *âyât* olduğu zaman, *t* okunur.

Ayet iki türlü olur: Kur'an-ı Kerim'in, mukaddes kitapların, mübarek cümlelerine, ibârelerine *ayet* denilir. Çünkü onların her birisi bir hakikatin belgesidir, beyyinesidir. Onun için bu isimler verilir.

Bir de, peygamberlere indirilmiş mucizeler de birer belge olduğundan, birer beyyine olduğu için, bir gerçeğin isbatı zımında bir vesika mahiyetinde olduğundan, böyle yerdeki gökteki olağanüstü olaylara da, peygamberlerin gösterdiği mucizelere de *ayet* denilir. Onlar da, meselâ: “Ay ve güneş birer

ayettir, yâni Allah'ın varlığını gösteren birer belgedir.” diye, bu mânâyâ da kullanılır. İkisi de var. İkisi de Kur'an-ı Kerim'de kullanılıyor. Yâni birisi kullanılıyor, ötekisi kullanılmıyor değil. Bu iki kullanım da Kur'an-ı Kerim'dendir.

“Benim ayetlerimi az bir bedelle takas etmeyin, ayetlerimden vazgeçip de az bir menfaat edinmeyin!” Yâni, “İmanı bırakıp da, Allah'ın Rasûlü'nü bırakıp da, dünyaya ve dünyanın arzularına, kıymetlerine, servetlerine, şehvetlerine meyletmeyin! Dünyayı ve dünya şehvetlerini, arzularını tercih etmeyin! (*Feinnehâ kalîletün fâniyetün.*) Çünkü onlar, cennet nimetlerine göre azdır ve fânidir.”

Ne kadar çok olsa, saray olsa bile, insan seksen yıl, yüz yıl yaşasa bile; seksen yüz yıl, sonsuzluk yanında sıfır gibidir. Saray olsa bile, cennet köşkleri yanında kulübe bile etmez, karınca yuvası gibi bile etmez. Yâni, onların değerini bilin mânâsına.

İşte bu (*semenen kalîlen*) sözü, dünya demektir diye düşünmüşler bazıları. Dünyanın şehvetleri, zevkleri, menfaatleri diye beyan etmişler.

Bazıları bundan, yâni böyle mânevî bir menfaate değişmeyin demek, (*tamaan kalîlen*) mânâsına almışlar. İşte (*semenen kalîl*) budur, tamahkârlıklar yapmayın mânâsına gelir demişler.

Bazıları da açıkça ücret, yâni ayetlerin karşılığında bir para, rüşvet, vs. almamak mânâsındadır diye o mânâda izah etmişler.

Hatta bu mânâ dolayısıyla, tefsir kitaplarında, “Böyle dini bir takım gerçekleri söylemek karşılığında para alınır mı, alınmaz mı?” meselesi açılmış.

Peygamber SAS Efendimiz’in bir hadis-i şerifi, Ebû Hüreyre RA’dan rivayet ediliyor:²

مَنْ تَعَلَّمَ عِلْمًا مِمَّا يُبْتَغَىٰ بِهِ وَجْهُ اللَّهِ لَا يَتَعَلَّمُهُ
إِلَّا لِيُصِيبَ بِهِ عَوْضًا مِنَ الدُّنْيَا
لَمْ يُرِحْ رَائِحَةَ الْجَنَّةِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

(د. ه. حم. ك. حب. ع. عن أبي هريرة)

(*Men tealleme ilmen mimmâ yübteğâ bihi vechu’llàh, lâ yeteallemehû illâ li-yusîbe bihî aradan mine’d-dünyâ, lem yürih râihate’l-cenneti yevme’l-kiyâmeh.*) buyurmuş.

Bir tehdit ihtiva ediyor bu hadis-i şerif. Mânâsı şöyle: “Ahirette Allah’ın rızasını kazanmaya sebep olacak olan ilmi, bir insan, dünyalık elde etmek için kullanırsa, cennetin kokusunu ahirette duyamaz.” Yâni, dünya menfaati için, ahiret ilimleri kullanılmamalı mânâsına...

² Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.346, no:3664; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.92, no:252; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.338, no:8438; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.279, no:78; Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.160, no:288; Ebû Ya’lâ, *Müsned*, c.XI, s.260, no:6373; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.V, s.285, no:26127; Beyhakî, *Şuabü’l-İman*, c.II, s.282, no:1770; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.V, s.346, no:2862; Ukaylî, *Duafâ*, c.III, s.466, no:1522; Dâra Kutnî, *İlel*, c.XI, s.9, no:2087; Ebû Hüreyre RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.X, s.364, no:29061; *Câmiu’l-Ehâdis*, c.XX, s.170, no:21811.

Yâni, öğrenmek de Allah rızası için olacak, öğretmek de Allah rızası için olacak, bu bir.

“—Dinî gerçekleri öğreten insanlara ücret almak gerekir mi?..”

Eğer dinî gerçeklerin açıklanması, onun üzerine kişisel olarak bir mecburiyetse; bunu, (*Fein kâne kad taayyene aleyhi*) ibaresiyle anlatıyor müfessirler. Yâni, kendisinin boynuna söylemek borç olmuşsa, susamaz o zaman. Söylemesi gerekiyor ve bunun için bir ücret alması gerekmez. Hakikati, nerede olursa olsun, “Benim bildiğime göre, şu şöyledir!” diye söyleyecek.

Bu yahudiler de; “Evet, bizim kitaplarımızda ahir zaman peygamberi vardır, onun haberi vardır, biz onuzaten bekliyorduk.” diyeceklerdi, hakikatleri söyleyeceklerdi. Bunun için başka menfaatler düşünmeyeceklerdi. Başka menfaatlerle bu gerçeği söylemekten dönük durmayacaklardı.

Ama eğer mecburi olmayan, üzerine taayyün etmeyen, kendi şahsına mecburi olmayan bazı bilgileri başkasına öğretmek caiz midir, değil midir?.. “Eğer kendisinin başka geçimi yoksa, bunu öğretmekle meşgul olduğu zaman kendisinin çoluk çocuğunun işleri yürümüyorsa, yürümeyecekse; o zaman beytü’l-mâlden ücret alabilir.” diye beyan edilmiş.

Onun için imamların, hocaların, müftülerin o vazifelerle çok meşgul olduğundan, başka iş yapamadığından maaş almaları caiz oluyor. Ama öyle bir durum yokken, dünya menfaati elde etmek için bu ilimler kullanılamaz.

Nitekim Sünen-i Ebî Dâvud'da ve başka hadis kaynaklarında bildiriliyor: Übâdetü'bnü Sâmit RA, ehl-i suffadan birisine Kur'an-ı Kerim'den bir şeyler öğretmiş. Nasıl öğrettiyse, ezberletti mi, yoksa mânâsını mı anlattı, nasıl olduysa... O da ona memnuniyetinden bir kavs, yâni yay hediye etmiş. Ok ve yay harp silahı ya o zaman... Bir yay hediye etmiş. O da gelmiş Rasûlüllah SAS'e sormuş:

“—Ben bunu alayım mı?.. Ben buna Kur'an öğretmiştim, o da bana bir yay hediye etti.” diye sorunca, Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:³

إِنْ أَحْبَبْتَ أَنْ تُطَوَّقَ بِقَوْسٍ مِنْ نَارٍ فَاقْبَلْهُ

(د. عبادة بن الصامت)

(*In ahbebe en tütavvaka bi-kavsın min nârin fa'kbilhu*) “Eğer ahirette cehennemden bir yayın boynuna, boğazına sarılmasını istiyorsan; sarılmasından sevinirsen, memnun olursan, al o zaman!” buyurmuş. Yâni, “Bu ateşten bir yay olur, cehennemlik olursun, cehennemde

---

³ Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.285, no:3416; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.730, no:2157; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.315, no:22741; Hâkim, *Müstedrek*, c.II, s.48, no:2277; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.IV, s.341, no:20843; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.125, no:11462; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.III, s.277, no:2253; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.93, no:183; İbn-i Abdi'l-Ber, *et-Temhîd*, c.21, s.113; Ubâde ibn-i Sâmit RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.1009, no:2866; *Câmiu'l-Ehâdîs*, c.VI, s.473, no:5589.

ceza çekersin.” mânâsına. Anlayınca, ona o yayı iade etmiş.

Demek ki, dünya menfaati celbetmek için, ahiret ilimleri araç olarak kullanılmaz. Söylemesi gerektiği zaman, Allah rızası için söyleyecek. Ama, eğer başka yerden geçimini sağlayamıyorsa, o zaman almasında bir beis olmuyor. Çünkü çoluk çocuğunun ve kendisinin ihtiyaçları oluyor. Beytü’l-mâlden alabiliyor. Mecburî olmadığından dolayı, isterse başkası öğretebilir. Zaten bilinen gerçekler.

Anlaşmalı olursa, önceden konuşmalı olursa; olabilir diye bahis açmışlar. Yâni, “Siz böyle hafife almayın, azıcık dünya metaı karşılığında ahiretlerinizi değişmeyin!” buyurmuş oluyor. Burada *be* harf-i cerri, bâ-ı mukabeledir. Yâni, ayetlerin muhteviyatını icra etmek yerine, ondan yan çizip, ona mukabil semen-i kalîli tercih etmek, o dünya menfaatini tercih etmek yasaklanmış oluyor.

(*Ve iyyâye fettekùn.*) “Ve benden korkun!” Takvâ ne demektir? Sakınmak demektir. Aslında *vikâye* kökünden geliyordu. Korunmak, insanın kendi kendisini koruması, korunması... Sakınmak mânâsına geliyordu. “Ancak ve ancak benden sakının!”

Takvânın tarifi nedir:⁴

التَّقْوَى أَنْ تَعْمَلَ بِطَاعَةِ اللَّهِ رَجَاءَ رَحْمَةِ اللَّهِ

⁴ İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VI, s.164, no:30356; Talak ibn-i Hubeyb Rh.A’ten.

(*Et-takvâ: En ta'mele bi-tàati'llâh, recâe rahmeti'llâh*) “Allah’ın rahmetini umarak Allah’a itaat işlerini yapmak, ve Allah’a isyandan, Allah’ın azâbından, ikâbından korkarak çekinmeye takvâ denir.” Tarifi budur.

“Benden korkun!” buyuruyor Allah-u Teâlâ Hazretleri o kavme... Tabii o kavme buyuruyor da, biz de takvâdan muaf mıyız?.. Hayır, hepimiz takvâ ile vazifeliyiz.

f. Bile Bile Hakkı Gizlemeyin!

Geliyoruz 42. ayet-i kerimeye:

وَلَا تَلْبِسُوا الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَتَكْتُمُوا
الْحَقَّ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ

(البقرة: ٤٢)

(*Ve lâ telbisü'l-hakka bi'l-bâtıl*) “Hakkı bâtil ile örtmeyiniz, (*ve tektümü'l-hakka*) ve hakkı gizlemeyiniz; (*ve entüm ta'lemûn*) gerçekleri bildiğiniz halde, sakın böyle bir şey yapmayınız!” (Bakara, 2/42)

İbn-i Abbas RA’a göre bunun mânâsı şöyle:

لَا تَخْلِطُوا الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَالصِّدْقَ بِالْكَذِبِ

(*Lâ tahlitu'l-hakka bi'l-bâtıl, ve's-sıdkâ bi'l-kezib*) “Doğruyu, yalanı, hakkı, batılı ağzınızda evirip, çevirip, karıştırıp insanları şaşırtmayın!” mânâsına gelir. Yâni,

وَأَدُّوا النَّصِيحَةَ لِعِبَادِ اللَّهِ فِي أَمْرِ مُحَمَّدٍ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

(*Ve eddü'n-nasîhate li-ibâdi'llâhi min ümmeti muhammed SAS*) “Siz şimdi şahit durumundasınız. Ümmet-i Muhammed’e gerçekleri söyleyin, ortadaki insanlar da bilsin!”

Eski ehl-i kitap gerçekleri söyleyince, “Haa, bunun kökeni varmış, mazisi varmış, aslında bu böyleymiş.” diye, halk daha rahat gelecek. Ama onlar hakikatları evirip çevirip de, ağızlarını eğip büküp de... Kendi kitaplarında var. Yok diyemiyorlar, çünkü var. Ama evirip çevirip lafı kıvırttırınca, milleti tereddüde düşürüyorlardı.

Nitekim, Peygamber Efendimiz yahudi havrasına gitmiş, yanında ashabdan bazı kimselerle:

“—Ey yahudiler, ben Tevrat’ta size bildirilen ahir zaman peygamberiyim, bana iman edin! Tevrat’ta benim hakkımda şu şu ayetler var, değil mi?” diye sormuş; hiç cevap vermemişler.

“—Değil mi?” diye sormuş, cevap vermemişler.

“—Değil mi?” diye sormuş cevap vermemişler.

“—Ben tebligatımı yaptım.” demiş, çıkmış.

Giderken, arkasından yahudi hahamı Abdullah ibn-i Selâm RA koşuyor, diyor ki:

“—Yâ Rasûlallah, haklısın! Ben şehadet ederim ki, Tevrat’ta onlar var. Sen haklısın, ben sana

iman ettim. Onlar kıskançlıklarından veya başka duygulardan evet diyemediler, sustular.” diyor.

Yâni, bu rivayet edilen Abdullah İbn-i Selâm olayından anlıyoruz ki, hayır da diyemiyorlar; çünkü var kitaplarında... Bazı hahamlar da müslüman oluyor, bazı papazlar da müslüman oluyor. Demek ki, var... O zaman büyük büyük lafı kıvırtmakla, tam doğru düzgün söylememekle, eveleyip geveleyerek milleti şaşırtmış oluyorlar; (ve tektümûne'l-hakka) hakkı ketmetmiş oluyorlar. O yasaklanmış oluyor. Bilip dururken, hakkı bildiği halde söylememek suçtur, şahitlikten kaçınmak suçtur.

Davalarda da öyledir. Birisinin birisini döğdüğünü gördünüz, ama döğen adamdan korkuyorsunuz, şahitlikten kaçınıyorsunuz... Olmaz. İslâm'da şahitlikten kaçınılmaz, yalan şahitlik yapılmaz.

Bu da en büyük şahitlik, yâni iman şahitliği. Onlar, “Şehadet ederiz ki, bizim kitaplarımızda bu vardır.” deseler, daha kolay anlayacak. O kadar mücadele olmayacak, gecikme olmayacak. Bu hakikatlerin izahını böyle açıklıyorlar tefsir kitaplarında.

g. Namaz Kılın, Zekât Verin!

Sonra 43. ayet-i kerimede, yeni tekliflerini de söylüyor Allah-u Teâlâ Hazretleri. Yâni, “Hakkı gizlemeyin, hakkı batılla örtmeyin!” dedikten sonra:

وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ

وَارْكَعُوا مَعَ الرَّائِعِينَ

(البقرة: ٤٣)

(*Ve ekîmu's-salâte*) “Ve namazı kılın!” Yâni;

أَمْرَهُمْ أَنْ يُصَلُّوا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

(*Emerehüm en yusallû mea'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve sellem*) “Peygamber Efendimiz’le beraber namazlara gelip, namazları kılmayı Allah emrediyor. ‘Huzuruma gelin, o Peygamberimle benim huzurumda namazları kılın!’ demiş oluyor.”

(*Ve âtü'z-zekâh*) “Zekâtınızı verin!” Yâni, Peygamber Efendimiz’e zekât ayeti geldi, bildirdi. O kadar fakir var, zekât verilecek. Zenginden alınacak, fakire verilecek. “Siz de bu mâli ibadete iştirak edin!” denilmiş oluyor.

(*Ve'rkeù mea'r-râkiîn*) “Rükû edenlerle beraber, siz de rüku edin!” (Bakara, 2/43) Yâni;

أَمْرَهُمْ أَنْ يَرْكَعُوا مَعَ الرَّائِعِينَ مِنْ أُمَّةٍ مُحَمَّدٍ

(*Emerahüm en yerkeù mea'r-râkiîne min ümmeti muhammed*) “İşte bak, gözünüzün önünde yeni Peygamber ve ona tâbi olanlar ezanlar okuyorlar, rükûlar ediyorlar, namazlar kılıyorlar. Haydi bakalım siz de kenardan kenardan öyle bakmayın, ibadetlerinizi yapın!” diye, Allah-u Teâlâ Hazretleri böylece onlara emrediyor.

Şimdi burada bir (*ve âtü'z-zekâh*) “Zekâtı verin!”de açıklama şöyle: Zekât nedir?

فَرِيضَةٌ وَاجِبَةٌ لَا تَنْفَعُ الْأَعْمَالُ

إِلَّا بِهَا وَبِالصَّلَاةِ

(*Farîdatün vâcibetün, lâ tenfeu'l-a'mâlu illâ bihâ ve bi's-salâh*) “Bu namaz ve zekât bir farizadır ki, başka ameller bunlar yapılmadan kabul olmaz. Bunlar esaslı amellerdir, önemli amellerdir.” Onun için öncelikle zikredilmiş oluyor. Onları yapmaları lâzım!

Yâni, insan kişisel olarak namazı kılacak; ondan sonra da, çevresel olarak kesesini açacak, fakirlere karşı vazifelerini yapacak. Zengin fakire yardım edecek, zekâtını verecek.

Bu ayet-i kerimede, (*ve'rkeù mea'r-râkiîn*)’den, cemaatle namaz kılmak da çıkıyor. Yâni birisi kenara çekilip de, “Ben evimde kılıyorum!” demesin! İşte bak, “Rükû edenlerle beraber rükû edin!” diye Allah-u Teâlâ Hazretleri emrediyor. Beraberce topluca namaz kılmak da önemli bir husus ve müslüman için çok kuvvetli bir sünnet... Evinde kılmak, hattâ:⁵

لَا صَلَاةَ لِجَارِ الْمَسْجِدِ إِلَّا فِي الْمَسْجِدِ

(ك.قط.ق. عن أبي هريرة؛ قط.حب. عن جابر؛ ش.ق. عن علي)

(*Lâ salâte li-câri'l-mescid, illâ fi'l-mescid*) [Mescide komşu olan kimse için başka bir yerde namaz yoktur, ancak mescidde namaz kılması uygun olur.] “Cami komşusu olan bir evde, camiye yakın bir evde, namazı evde kılmak bile uygun olmaz.” diye hadis-i şerifler var.

İşte böylece, bu okuduğum ayet-i kerimeler devam edecek. Bundan sonraki haftalar, Benî İsrail'e olan nasihatler ve onlardan istenen hususlar, iman etmeleri, gerçekleri saklamamaları, namaz kılmaları, zekât vermeleri, Rasûlüllah'a tâbi olmaları, bildikleri hakikatleri açıklamaları anlatılmaya devam edecek müteakip ayet-i kerimelerde...

Cenâb-ı Hak bizi, emirlerini duyan, işiten, işittiğine de tâbî olan, işittiğini uygulayan; emrini kabul edip, emre itaat eden mü'min kullarından eylesin... Şu dünya hayatı fânîdir, hepimiz gelip geçiciyiz, fânîyiz. Hepimiz ahirete gideceğiz, Cenâb-ı Mevlâ'nın divanına duracağız.

Ben müslüman olarak doğmuşum, müslüman olarak büyümüşüm, bunları öğreniyorum, müslümanlığımı yaşıyorum. Başkaları başka türlü doğmuş bile olsa, Rus veya Yunan, veya İngiliz, veya Afrikalı putperest kavimlerinden, veya kutuplarda Eskimolardan; kim olursa

---

⁵ Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.373, no:898; Dâra Kutnî, *Sünen*, c.I, s.420, no:2; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.57, no:4724; Ebû Hüreyre RA'dan.

Dâra Kutnî, *Sünen*, c.I, s.419, no:1; İbn-i Hibbân, *Mecrûhîn*, c.II, s.94; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.V, s.181, no:628; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.I, s.497, no:1915; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.I, s.303, no:3469; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.57, no:4721; Hz. Ali RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.1108, no:20737; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.2074, no:3073; *Câmiu'l-Ehâdîs*, c.XVI, s.415, no:17141; RE. 481/2.

olsun, bu gerçekleri duyunca onlar da Cenâb-ı Hakk'ın kulu oldukları için, Cenâb-ı Hakk'ın emirlerini tutacaklar ve doğru yola dönecekler.

Allah-u Teâlâ Hazretleri hepimize doğruyu gösterecek, doğruyu görüp, doğruya tâbi olmayı nasib eylesin... Hakkı hak olarak görüp ona uymayı, bâtılı bâtıl görüp ondan korunmayı nasib eylesin... Hem dünyada hem ahirette cümlemizi saadete erdiren... İki cihanda aziz ve bahtiyar eylesin...

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri ve Ak-Televizyon izleyicileri, *es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!*..

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

13. 04. 1999 - MEKKE

[Bütün TEFSİR DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

SERVER
Kürsü